

Natuurdoelanalyse Eilandspolder

Directie Beleid - Sector Groen

Metadata	
Gebiedsnummer	89
Gebiedsnaam	Eilandspolder
Contactgegevens	Sacha Kuijs Natura2000@noord-holland.nl
Versie	versie 1.0, 4 december 2023

Inhoud

1	Beoordelingskader instandhoudingsdoelstellingen	3
1.1	Inleiding.....	3
1.2	Kernopgaven	3
1.3	Instandhoudingsdoelen.....	4
2	Ecologische analyse huidige natuurkwaliteit en oppervlakte.....	5
2.1	Huidige natuurkwaliteit en -oppervlakte	5
3	Inzicht in gewenste omgevingscondities	8
3.1	Omgevingscondities per habitatype/leefgebied.....	8
3.2	Bepalen risico ten opzichte van referentie	11
4	Analyse en beoordeling van drukfactoren – inclusief stikstof.....	12
4.1	Drukfactoren per habitatype en leefgebiedtype	12
5	Overzicht uitgevoerde en geplande herstelmaatregelen	15
5.1	Maatregelen.....	15
5.2	Locaties maatregelen	16
6	(Ex ante) beoordeling verwacht effect herstelmaatregelen	17
7	Synthese en conclusie	18
7.1	Synthese.....	18
7.2	Lange termijn en toekomstperspectief	19
7.3	Richting bepalen nieuwe herstelmaatregelen	19
7.4	Overlevingsmaatregelen versus systeemgerichte maatregelen.....	20
7.5	Conclusie	20
8	Literatuurlijst	22

1 Beoordelingskader instandhoudingsdoelstellingen

1.1 Inleiding

Deze Natuurdoelanalyse (NDA) voor Eilandspolder is een ecologisch beredeneerde aanscherping van de PAS-gebiedsanalyse (Programmatische Aanpak Stikstof). Het doel is om voorafgaand aan de vaststelling van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN) (ex ante) te beoordelen of behoud van de natuurdoelen is geborgd en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen binnen bereik blijft of komt bij de te verwachten stikstofdepositie (nu en in de toekomst) in combinatie met andere drukfactoren en gegeven het vastgestelde maatregelenpakket. De NDA resulteert in een overzicht van resterende drukfactoren op het Natura 2000-gebied en richtingen van te nemen aanvullende (natuurherstel)maatregelen. In de natuurdoelanalyses zelf worden geen keuzes gemaakt welke maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd worden; dat gebeurt later in het gebiedsproces en in het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied), waar diverse partijen bij betrokken worden. Dan kunnen maatregelen ook nader worden ingevuld. Het Natura 2000-beheerplan bevat ook informatie over maatregelen en over monitoring. De NDA is aanvullend op de reeds opgestelde evaluatie van het Natura 2000-beheerplan en weerlegt de bevindingen uit dit stuk niet.

Het Natura 2000-gebied Eilandspolder is als geheel aangewezen onder de Vogelrichtlijn. Deelgebied Eilandspolder-Oost is ook aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Het aanwijzingsbesluit is genomen op 25 april 2013. Het recente Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden (genomen op 25 november 2022) is niet van toepassing op het Natura 2000-gebied Eilandspolder.

Het beoordelingskader van de natuurkwaliteit en -omvang van een gebied wordt gewoonlijk geschetst op basis van kernopgaven, doelen per habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten. Deze onderdelen gezamenlijk geven een beeld van de gewenste natuurkwaliteit en -omvang in een gebied en geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen. In het geval van Eilandspolder zijn in het aanwijzingsbesluit te beschermen habitattypes, Habitatrichtlijnsoorten, broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten opgenomen.

Voor de NDA is in eerste instantie gebruik gemaakt van bestaande informatie, zoals bijvoorbeeld vastgelegd in het Natura 2000-beheerplan (Provincie Noord-Holland, 2016). De hierin beschreven stand van zaken, onder meer ten aanzien van doelrealisatie, trends en drukfactoren, is echter deels ingehaald door actuelere onderzoeksgegevens en inzichten. Daarom is deze informatie in voorliggende NDA waar nodig geactualiseerd op basis van aanvullende gegevens (zie literatuurlijst) en/of op basis van expert judgement. Voor dit laatste is onder meer gebruik gemaakt van de door de provincie Noord-Holland en het kennisnetwerk OBN georganiseerde expertsessie op 19 januari 2023 en een afstemmingsbijeenkomst over de concept NDA met de terreinbeherende organisaties (TBO's) en waterbeheerders op 21 februari 2023.

1.2 Kernopgaven

Ten behoeve van de formulering van de Natura 2000-doelen op landelijk en op gebiedsniveau zijn per landschapstype kernopgaven geformuleerd. Deze zijn opgenomen in het Natura 2000-doelendocument (voormalige Ministerie LNV, 2006). Aan elk Natura 2000-gebied zijn één of meer kernopgaven toebedeeld.

Aan Eilandspolder zijn de volgende kernopgaven toebedeeld:

- opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen): behoud en herstel van samenhang tussen slaapplaatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels. Herstel van mozaïek van verlandingsstadia en herstel van gradiënt watertypen.
- compleetheid in ruimte en tijd (4.09): alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd vertegenwoordigd: veenmosrietlanden, in samenstelling met gemeenschappen van open water.
- plas-dras situaties (4.11): plas-dras situaties voor smient en noordse woelmuis.

1.3

Instandhoudingsdoelen

Het aanwijzingsbesluit bevat de volgende instandhoudingsdoelen:

Tabel 1 Kwalificerende habitattypen in Natura 2000-gebied Eilandspolder

(= behoudsdoelstelling)

Habitattype	Status doel	Oppervlakte	Kwaliteit	Relatieve bijdrage (landelijk)
H6430B - Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	definitief	=	=	< 2%
H7140B - Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	definitief	=	=	< 2%

Tabel 2 Kwalificerende Habitatrichtlijnsoorten in Natura 2000-gebied Eilandspolder

(= behoudsdoelstelling)

Habitatrichtlijnsoorten	Status doel	Populatie	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage (landelijk)
H1134 - Bittervoorn	definitief	=	=	=	< 2%
H1149 - Kleine modderkruiper	definitief	=	=	=	
H1340* - Noordse woelmuis	definitief	=	=	=	< 2%

Tabel 3 Kwalificerende broedvogels in Natura 2000-gebied Eilandspolder

(= behoudsdoelstelling)

Broedvogels	Status doel	Aantal broedparen	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage (landelijk)
A295 - Rietzanger	definitief	230	=	=	< 2%

Tabel 4 Kwalificerende niet-broedvogels in Natura 2000-gebied Eilandspolder

(= behoudsdoelstelling)

Niet-broedvogels	Status doel	Populatie	Instandhoudingsdoelstelling	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Relatieve bijdrage (landelijk)
A034 - Lepelaar	definitief	2	Foerageergebied	=	=	< 2%
A050 - Smient	definitief	7000	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	2-6%
A052 - Wintertaling	definitief	130	Foerageergebied	=	=	< 2%
A125 - Meerkoet	definitief	480	Foerageergebied	=	=	< 2%
A140 - Goudplevier	definitief	150	Foerageergebied	=	=	< 2%
A142 - Kievit	definitief	1200	Slaap- en rustplaats en foerageergebied	=	=	< 2%
A156 - Grutto	definitief	170	Slaap- en rustplaats	=	=	

2 Ecologische analyse huidige natuurkwaliteit en oppervlakte

2.1 Huidige natuurkwaliteit en -oppervlakte

Om een antwoord te kunnen geven op of verslechtering optreedt en of instandhouding bereikt wordt is het van belang de referentiesituatie (T0) en de huidige stand in het gebied te bepalen en te vergelijken. Deze vergelijking is voor Eilandspolder nodig voor habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten.

2.1.1 Habitattypen

Oppervlakte

Om te beoordelen wat de trend in oppervlakte van de habitattypen zijn, is het nodig om de T1-kaart met de T0-kaart te vergelijken. Voor Eilandspolder is echter nog geen T1-kaart beschikbaar. Dit is het gevolg van de afspraken die gemaakt zijn ten aanzien van monitoring. Landelijk is afgesproken dat de habitattypenkaart 1 x per 12 jaar wordt vernieuwd. Om ontwikkelingen in oppervlak van habitattypen te bepalen is gebruik gemaakt van een vegetatiekartering uit 2019 (Van Dijk *et al.*, 2021).

H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Uit de vergelijking van de T0-kaart met de vegetatiekartering uit 2019 blijkt dat het areaal H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje) is toegenomen. Volgens de T0-kaart was in 2013 ongeveer 1,2 ha aanwezig. Ook was 0,04 ha zoekgebied aanwezig. Uit de vegetatiekartering uit 2019 blijkt dat er 9,95 ha aanwezig is (Van Dijk *et al.*, 2021).

H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Volgens de T0-kaart is ongeveer 0,2 ha H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) aanwezig. Uit de recentere vegetatiekartering uit 2019 blijkt dat het oppervlak kwalificerend habitatype ongeveer 2,29 ha is en er daarnaast nog 0,93 ha zoekgebied (ZG)H7140B aanwezig is. De toename hangt onder andere samen met de uitgevoerde plagwerkzaamheden, het verwijderen van opslag en het uitgevoerde intensieve maaibeheer in Eilandspolder (Van Dijk *et al.*, 2021).

Kwaliteit

De kwaliteit van een habitatype wordt beoordeeld aan de hand van vier factoren:

1. Vegetatiekwaliteit
2. Typische soorten
3. Abiotische kenmerken
4. Overige kenmerken van goede structuur en functie

De volgende tabel, afkomstig uit de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan, geeft voor oppervlakte en kwaliteit aan hoe de staat van instandhouding is (Van Dijk *et al.*, 2021).

Tabel 5 – Doelrealisatie (Van Dijk et al., 2021)

(= behoudsdoelstelling, groen: doel gerealiseerd, rood: doel niet gerealiseerd, Veg.: vegetatietypen, S&F: structuur en functie, AC: abiotische condities, TS: typische soorten)

Habitattype	Doel oppervlak	Realisatie opp. t.o.v. doel	Doel kwaliteit	Realisatie kwal. t.o.v. doel			
				Veg.	S&F	AC	TS
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	=		=				
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	=		=				

Ondanks het behalen van de doelstelling staat de kwaliteit van met name H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) onder druk door een aanhoudende slechte waterkwaliteit en stikstofdepositie (Van Dijk et al., 2021).

2.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Deelgebied Eilandspolder-Oost is aangewezen voor Habitatrichtlijnsoorten. De volgende tabel, afkomstig uit de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan, geeft aan hoe de actuele situatie zich verhoudt tot het instandhoudingsdoel.

Voor het gebied geldt dat de beschikbare gegevens ontoereikend zijn om een onderbouwde conclusie met betrekking tot realisatie van behoudsdoelstellingen te kunnen trekken. Deze zijn bepaald op basis van provinciale trends (Van Dijk et al., 2021).

Tabel 6 – Doelrealisatie (Van Dijk et al., 2021)

(= behoudsdoelstelling, groen: doel gerealiseerd, oranje: doel mogelijk niet gerealiseerd, rood: doel niet gerealiseerd)

Habitatsoort	Doel populatie	Realisatie populatie	Doel leefgebied	
			Omvang	Kwaliteit
H1134 bittervoorn	=	Inschatting o.b.v. provinciale trend	=	=
H1149 kleine modderkruiper	=	Inschatting o.b.v. provinciale trend	=	=
H1340 noordse woelmuis	=	Inschatting o.b.v. provinciale trend	=	=

2.1.3 Vogelrichtlijnsoorten

Eilandspolder is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De volgende tabel, afkomstig uit de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan, geeft aan hoe de staat van instandhouding is.

Tabel 7 – Doelrealisatie o.b.v. monitoringsgegevens (Van Dijk et al., 2021)

(Voor niet-broedvogels wordt het aantal per seizoen weergegeven als het seizoensmaximum (max.) of seizoensgemiddelde (gem.). Ook wordt het gemiddelde over de afgelopen vijf seizoenen weergegeven in relatie tot het instandhoudingsdoel (IHD). Functie: f = foerageren, s = slaap- of rustplaats. Groen: doel gerealiseerd; Oranje: doel mogelijk niet gerealiseerd; Rood: doel niet gerealiseerd, ? onvoldoende gegevens)

	2015	2016	2017	2018	2019	gemiddeld	IHD	aantal	functie
Broedvogels									
Rietzanger	205	?	?	185	?	195	230		
Niet-broedvogels									
Goudplevier	633	603	49	104	138	305	150	gem.	f
Grutto	625	590	862	552	?	657	170	max.	s
Kievit	1394	1221	320	204	5012	730	1200	gem.	s, f
Lepelaar	1	1	2	3	2	2	2	gem.	f
Meerkoet	145	169	120	113	136	137	480	gem.	f
Smient	6226	5530	4913	4826	4474	5194	7000	gem.	s, f
Wintertaling	30	38	35	32	19	31	130	gem.	f

Voor rietzanger, kievit, meerkoet en wintertaling valt niet met zekerheid uit te sluiten dat het niet behalen van het beoogde aantal samenhangt met een gebrek aan draagkracht in het gebied (door een te beperkte oppervlakte en/of kwaliteit van het leefgebied).

Voor smient is het waarschijnlijk dat de oorzaak voor de te lage aantallen niet samenhangt met de draagkracht van het gebied.

3 Inzicht in gewenste omgevingscondities

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de ecologische eisen van habitats. Eerst worden de huidige en gewenste omgevingscondities geschetst die nodig zijn om de instandhoudingsdoelen te behalen. In hoofdstuk 4 worden de drukfactoren op de omgevingscondities geanalyseerd.

3.1 Omgevingscondities per habitatype/leefgebied

De omgevingscondities zijn opgenomen in de profieldocumenten (<https://www.natura2000.nl/profielen>). In deze paragraaf worden de gewenste omgevingscondities per habitatype echter beschreven op basis van het Natura 2000-beheerplan voor Eilandspolder (Provincie Noord-Holland, 2016). Reden hiervoor is dat deze deels gedetailleerder en gebiedsspecifieker zijn beschreven dan in de profieldocumenten op basis van recente ervaringen in Laag-Holland (Groeiend veen (Van 't Veer, 2022)).

H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Het habitatype betreft natte strooiselruigten op voedselrijke standplaatsen. De subvariant met harig wilgenroosje wordt met name aangetroffen op veen- en kleibodems, binnen het overstromingsbereik van rivierwater of brak boezemwater¹. Door verzoeting verdwijnen brakke soorten en gaat het habitatype over in een zoete variant. Hoewel dit niet per se een verlies aan kwaliteit is op basis van de landelijke criteria betekent het wel een verlies van het voor dit gebied zeer kenmerkende brakke soorten.

Ten tijde van het opstellen van het beheerplan was de voedselrijkdom van het water aan de hoge kant (namelijk voedselrijk ten opzichte van matig voedselrijk – voedselrijk). In de eerste beheerplanperiode is er ten opzichte van de periode 2010-2015 voor totaal-fosfaat en totaal-stikstof sprake van een geringe toename. Bepalend is hier zowel de concentratie als belasting van het oppervlaktewater.

Tabel 8 Huidige en gewenste situatie voor Ruigten en zomen (zonder brakke soorten) (Provincie Noord-Holland, 2016)

Kenmerk	Huidige situatie	Gewenste situatie
Waterkwaliteit	Voedselrijk	Matig voedselrijk – voedselrijk
Peilbeheer	Strak	Flexibel
Inundaties	Geen	Aantal keer per jaar
pH	Onbekend	6 – 8
Stikstofdepositie	Ca. 1.280 mol N/ha/jaar	Onder of gelijk aan kritische depositiewaarde (2.400 mol N/ha/jaar)

H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Dit habitatype betreft soortenrijke veenbegroeiingen van betrekkelijk voedselarme tot matig voedselrijke omstandigheden. De plantengemeenschappen van de overgangs- en trilvenen vormen ontwikkelingsstadia in de verlanding die begint in het open water van sloten, plassen en petgaten, voornamelijk in het laagveengebied. Veenmosrietlanden ontwikkelen zich in gemaaid riet (of ruwe bies) verlandingen. In een goed ontwikkeld veenmosrietland mogen de

¹ De Eilandspolder betreft een voormalig brak veengebied. Inundatie met of brak water is in de huidige situatie niet meer aanwezig.

grondwaterstanden niet diep wegzakken. Optimaal is niet verder dan 25 cm, suboptimaal is niet verder dan 50 cm².

Tabel 9 Ecologische vereisten voor bestaande veenmosrietlanden (Provincie Noord-Holland, 2016)

Kenmerk	Huidige situatie	Gewenste situatie
Zuurgraad	Onbekend	Ondergrond pH 5,5-7,5, bovengrond pH < 4,5 (pH daalt naarmate invloed van regenwater stijgt)
Oppervlakte waterpeil	Strak peil	Natuurlijke fluctuaties maar geen overstromingen
Vochttoestand	's winters inunderend tot zeer vochtig (5 cm boven tot 40 cm onder maaiveld)	Zeer nat (tot 25 cm onder maaiveld)
Stikstofdepositie	1.143 mol N/ha/jaar	Onder of gelijk aan kritische depositiewaarde (714 mol N/ha/jaar)
Beheer	Ongeschikt beheer op locaties met veenmosrietlanden	Op veenmosrietland afgestemd beheer (SNL type)

Voor veenmosrietlanden is het van belang dat er verlanding optreedt, waarna door successie uiteindelijk weer veenmosrietland ontstaat. De volgende tabel toont de ecologische vereisten voor verlanding.

Tabel 10 Ecologische vereisten open water voor nieuwe verlandingen in zoete omstandigheden (Provincie Noord-Holland, 2016)

Factor	Huidige situatie open water*	Benodigd voor nieuwe verlandingen
Ortho-fosfaat	0,09 – 0,3 mg/l	Maximaal 0,06 mg/l
Nitraat	0,15-0,9 mg/l	Maximaal 0,35 mg/l
Sulfaat	>100 mg/l	Maximaal 19 mg/l
Sulfiden	Hoog	Laag
Doorzicht	Varieert tussen 40 en 60 cm	Tenminste de helft van de diepte
Zuurgraad	Onbekend	pH 6,5-7,5

*) Het betreft huidige situatie groot open water, in kleine geïsoleerde wateren kunnen afwijkende waarden worden gevonden.

De ecologische vereisten voor verlanding in (voormalig) brakke omstandigheden kunnen afwijken van de genoemde vereisten in tabel 11. Waarschijnlijk is verlanding in dat geval mogelijk onder sulfaatrijkere en voedselrijkere omstandigheden als zout ook een belangrijke factor speelt.

H1134 Bittervoorn

De bittervoorn wordt aangetroffen in stilstaand of langzaam stromend, helder, relatief ondiep water van sloten, plassen en vijvers met een rijke onderwatervegetatie en een doorgaans niet al te weke bodem. In stromend en dieper water kan de vis in de oeverzone worden aangetroffen. Voor de voortplanting heeft de bittervoorn grote zoetwatermossels nodig waarin de eieren worden gelegd.

H1149 Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper heeft helder zoet water nodig met waterplanten. Kleine modderkruipers worden aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren.

² Voor het tegengaan van verzuring is vooral een hoge waterstand in het veen van belang. De suboptimale situatie kan dus leiden tot verdroging en mineralisatie (Diggelen *et al.*, 2018)

Stilstaande en langzaam stromende wateren vormen de ideale biotopen. Door darmademhaling kunnen deze vissen in zuurstofarme situaties overleven. Vooral de watergangen met een niet te dikke baggerlaag, die regelmatig worden gebaggerd, zijn een kwalitatief goed leefgebied voor de soort.

H1340* Noordse woelmuis

Gebieden met een omvang van minimaal 7,5 hectare aan geschikte biotopen lijken een duurzame populatie van de soort te kunnen herbergen. De belangrijkste vereiste voor het leefgebied is het ontbreken van de concurrerende soorten aardmuis en veldmuis. Bij het ontbreken van deze concurrentie komt deze soort voor in een zowel bij voorkeur voor in structuurrijke graslanden. Minder bepalend hierbij is de bodemvochtigheid. (Van Straaten, 2012). Het vergroten van het oppervlak leefgebied en het verbinden van lokale populaties biedt betere garanties voor een duurzame instandhouding van de soort, mits dit niet leidt tot een toename of kolonisatie van andere concurrerende soorten.

A295 Rietzanger (b)

Geschikte broed- en foerageergebieden voor de rietzanger zijn veenmosrietlanden, grote zeggen, vochtige ruigten, hooiland (dotter, koekoeksbloem) en verruigd rietland. De soort kan echter ook broeden in een smalle (enkele meters) rietkraag of ruige greppel. De soort broedt en foerageert nauwelijks in waterriet.

A034 Lepelaar

De voedselbiotoop bestaat uit zoete en zoute waterpartijen met veel ondiep (10-30 cm), helder en visrijk water. Bij voorkeur in moerasgebieden of in geulen en plassen op droogvallende platen in intergetijdengebied. De lepelaars zoeken hun voedsel ook veel op natte graslanden en in sloten in het boerenland. In de nazomer concentreren de lepelaars zich in gebieden met een gunstig voedselaanbod en veilige rustplaatsen zoals in de grotere 'wetlands'. Ook concentreren ze zich in grote ondiepe plassen en merengebieden, vooral in natuurterreinen. Op deze pleisterplaatsen brengen lepelaars een deel van de rui door en bouwen ze reserves op voor de trek. Geschikte voedselgebieden zijn gebieden met een vaste bodem, een matig dichte begroeiing en een hoge dichtheid aan prooidieren. Rustplaatsen en voedselgebieden van de niet-broedende lepelaars liggen meestal op korte afstand in hetzelfde gebied.

A050 Smient (n)

Smienten gebruiken de graslanden als foerageergebied en het open water om te rusten. Smienten zijn planteneters die op een grote verscheidenheid aan planten, zaden en wortels kunnen foerageren. De smient heeft een voorkeur voor eiwitrijke en goed verteerbare grassoorten (of jonge scheuten), die hij graag zoekt op vochtige of deels geïnundeerde graslanden (in verband met frequente drinkvluchten). Goed leefgebied wordt gekenmerkt door het ontbreken van verstoring (bijvoorbeeld door recreatie) en het ontbreken van barrières zoals windmolens en hoogspanningsleidingen.

A052 Wintertaling

Het leefgebied van de wintertaling beslaat zowel zoete als zoute wateren. Belangrijke voorwaarde is dynamiek in de overgang van water naar land. Deze voorkeur hangt enerzijds samen met het foerageergedrag: het filteren van slijkgig sediment en van ondiep water. Anderzijds is de soort ook afhankelijk van de vegetatie van dynamische pioniermilieus.

A125 Meerkoet (n)

De meerkoet is niet kritisch wat betreft voedselkeuze en foerageergedrag, waardoor de soort zich aan verschillende omstandigheden kan aanpassen. Schelpdieren en plantaardig materiaal behoren tot de voedselkeuze, wat wordt gevonden in het water, aan de oevers en op akker- en grasland.

A140 Goudplevier (n)

In het agrarische landschap bestaat het voedselbiotoop van de goudplevier vooral uit graslanden met korte grazige vegetatie. Goudplevieren vertonen daarbij voorkeur voor oude graslanden op kleigronden en op klei-op-veen. De goudplevier

voedt zich met bodemfauna, in het binnenland hoofdzakelijk met regenwormen, daarnaast eet hij ook larven van langpootmuggen (emelten) en kevertjes. Plaatselijk zoeken goudplevieren ook voedsel op stoppelvelden en akkers met oogstresten of op braakliggende akkers, vooral na regenval en meestal indien grasland in de buurt ligt. In de Eilandspolder rust de goudplevier op plas-dras percelen. Goed leefgebied wordt gekenmerkt door het ontbreken van verstoring (bijvoorbeeld door recreatie) en door openheid en dus het ontbreken van opgaande beplanting en bebouwing.

A142 Kievit (n)

De kievit verblijft vooral in (vochtig) weidevogelgrasland. De soort foerageert in agrarisch gebied zowel op graslanden als op akkers. Bij graslanden bestaat een voorkeur voor kort gras, dus voor beweid of regelmatig gemaaid grasland. Rusten doen groepen kieviten vaak op structuurrijke terreinen, zoals omgeploegde akkers of oude weilanden, of op open, nat vlak terrein zoals drooggevallen slikvlakten en ondiep water.

A156 Grutto (n)

Goede foerageergebieden bestaan uit vochtig weidevogelgrasland. De kritische factoren zijn: open landschap, rust, bereikbaarheid bodemfauna, aaneengesloten gebieden, plas-dras situaties verspreid over het gebied (1 tot 2 % van oppervlakte).

3.2 Bepalen risico ten opzichte van referentie

De habitattypen waarvoor een instandhoudingsdoel geldt, betreffen verschillende successiestadia in de verlandingsreeks in wateren waar sprake is (geweest) van gradiënten tussen brakke en zoete omstandigheden. Het betreft in dit gebied in alle gevallen kleine oppervlakten die verspreid liggen in het kenmerkende veenweidelandschap waarin agrarisch gebruik en bemesting overal aanwezig zijn.

Zowel voor de habitattypen als voor een deel van de leefgebieden van aangewezen soorten geldt dat deze in kleine arealen aanwezig zijn en zeer verspreid liggen. Daarbij is sprake van een sterke verweving met landbouwgronden waarop bemesting plaatsvindt en ook het peilbeheer is afgestemd. Hierdoor was al bij de aanwijzing sprake van een relictensituatie met een weinig robuust karakter. Nog los van de robuustheid van het watersysteem in relatie tot de natuurdoelen, is de beperkte ambitie voor het areaal en de samenhang van de habitattypen een wezenlijk risico voor duurzaam behoud op lange termijn, inclusief het behoud van kenmerkende soorten flora en fauna als belangrijke kwaliteitsfactor.

Voor het bereiken van een robuust systeem dat de basis vormt voor het op lange termijn behalen van de instandhoudingsdoelen zijn samenvattend dus de volgende risico's aanwezig:

1. Kleine arealen, versnippering en verweving met (te) intensieve landbouw
2. Ontoereikend watersysteem (niet robuust voor natuur)
3. Atmosferische stikstofdepositie

4 Analyse en beoordeling van drukfactoren – inclusief stikstof

4.1 Drukfactoren per habitatype en leefgebiedtype

In deze paragraaf worden eerste algemene drukfactoren beschreven en daarna volgen invasieve exoten en stikstof.

4.1.1 Algemene drukfactoren

In het Natura 2000-gebied zijn een aantal algemene knelpunten van toepassing welke het halen van de instandhoudingsdoelstellingen belemmeren. In deze paragraaf worden eerst de generieke drukfactoren benoemd, waarna vervolgens wordt ingegaan op drukfactoren voor specifieke instandhoudingsdoelstellingen (m.u.v. stikstofdepositie, deze effecten worden besproken in paragraaf 4.1.3).

- Waterkwaliteit
Het voornaamste knelpunt is de waterkwaliteit in het gebied. De gemiddelde concentraties totaal stikstof, totaal fosfaat en sulfaat in het oppervlaktewater zijn te hoog. Daarnaast is ook de huidige fosfaatbelasting van het oppervlaktewater veel hoger dan de kritische belasting. De stikstofbelasting van het oppervlaktewater is lager dan de kritische belasting (Jaarsma *et al.*, 2016). Deze zijn mede afkomstig uit uit- en afspoeling van meststoffen (huidig en historisch). Ook is interne eutrofiëring een belangrijke bron. Tot slot zorgt water dat vanuit de Noordeindermeerpolder naar de Eilandspolder wordt uitgeslagen mogelijk eveneens voor een aanzienlijke belasting (Van Dijk *et al.*, 2021). Een goede oppervlaktewaterkwaliteit is van belang omdat nieuwe verlanding onder zeer voedselrijke omstandigheden niet optreedt. Om op de lange termijn veenmosrietland te behouden is nieuwe verlanding en successie essentieel. Daarnaast is de oppervlaktewaterkwaliteit van invloed op verschillende Habitatrichtlijnsoorten (Van Dijk *et al.*, 2021).
- Waterkwantiteit
In het gebied wordt een vast waterpeil gehanteerd. Dit peilbeheer is gebaseerd op (agrarisch) gebruik van het gebied. Dit betekent dat waterpeilen in de zomer verder wegzakken dan wat noodzakelijk is voor instandhouding van habitattypen. Daarnaast leidt drooglegging van veen ook tot bodemafbraak en vervolgens eutrofiëring van het oppervlaktewater (Van Dijk *et al.*, 2021).
- Adequaate beheer
Beheer is van essentieel belang voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen. Zolang geen nieuwe verlandingsreeksen ontstaan, is beheer op bestaande locaties van habitattypen of locaties met verlandingsvegetaties die de potenties hebben voor ontwikkeling tot veenmosrietland de enige mogelijkheid om deze te behouden en successie tegen te gaan. Voor het behoud van het habitatype veenmosrietland is intensief beheer van maaien en afvoeren en verwijderen van opslag noodzakelijk. Beheer is in het gebied extra uitdagend omdat percelen veelal uitsluitend varend te bereiken zijn. Het kost meer materiaal en tijd, waarbij afvoer van maaisel veel werk is (Van Dijk *et al.*, 2021).

De evaluatie van het Natura 2000-beheerplan noemt per habitatype de belangrijkste drukfactoren.

H6430B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Er zijn geen echte knelpunten, maar voor een duurzame instandhouding van het habitatype is het frequenter optreden van inundaties gewenst. Het grootste knelpunt is verzoeting, waardoor brakke soorten achteruit gaan (Van Dijk *et al.*, 2021).

H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Knelpunten voor het habitatype bestaan onder andere uit te voedselrijk water,

gebrek aan brak water en een te hoge stikstofdepositie. Daarnaast is het adequaat beheren van het habitatype een knelpunt, gezien het verspreid op eilandjes gelegen is welke uitsluitend varend te bereiken zijn. Verdroging van veenmosrietlanden kan hiermee samenhangen (Van Dijk *et al.*, 2021).

Bittervoorn

De kwaliteit van het leefgebied verslechtert mogelijk door de slechte waterkwaliteit en het afgenomen doorzicht. Dit uit zich met name doordat er minder watervegetatie is. Er zijn echter onvoldoende monitoringsgegevens beschikbaar om trends in het gebied te onderbouwen. Ook is het van belang de aanwezigheid en verspreiding van zoetwatermossel in kaart te brengen, gezien het belang van deze soort voor bittervoorn (Van Dijk *et al.*, 2021).

Kleine modderkruiper

De kwaliteit van het leefgebied lijkt achteruit te zijn gegaan, waarschijnlijk door de afname van watervegetatie en doorzicht van water (Van Dijk *et al.*, 2021).

Noordse woelmuis

De populatie in Eilandspolder is niet achteruitgegaan maar ligt wel geïsoleerd ten opzichte van andere populaties. Verbindingen met populaties in de omgeving zijn daarom noodzakelijk, mits isolatie van andere soorten woelmuizen in stand gehouden wordt (Van Dijk *et al.*, 2021).

Rietzanger

Er is vermoedelijk onvoldoende overjarig rietland aanwezig voor deze soort. Meer (overjarige) brede rietkragen of ruigtes zijn gewenst (Van Dijk *et al.*, 2021).

Lepelaar

Er zijn geen duidelijke knelpunten (Van Dijk *et al.*, 2021).

Smient

Binnen de gebiedsbegrenzing lijkt voldoende geschikt leefgebied aanwezig te zijn. In het verleden waren bij vergelijkbare gebiedsomstandigheden wel grote aantallen smienten aanwezig. Landelijk heeft de soort ook een negatieve trend, vermoedelijk doordat de soort noordelijker overwintert (Van Dijk *et al.*, 2021).

Wintertaling

Kwaliteit leefgebied lijkt niet op orde. Er is mogelijk niet voldoende pioniervegetatie. Dit betreft een kennislacune (Van Dijk *et al.*, 2021).

Meerkoet

Er zijn geen duidelijke knelpunten, draagkracht in de vorm van voldoende leefgebied van voldoende kwaliteit lijkt op orde. Voedselkwaliteit zou een probleem kunnen zijn, maar dit is niet zeker. Waarom het instandhoudingsdoel niet gehaald wordt is een kennislacune (Van Dijk *et al.*, 2021).

Goudplevier

Er zijn geen duidelijke knelpunten (Van Dijk *et al.*, 2021).

Kievit

Er zijn in vergelijking met de omgeving waarschijnlijk onvoldoende oude graslanden met kort gras en plas-draspercelen. De kwaliteit van het leefgebied in Eilandspolder is onvoldoende om aan het instandhoudingsdoel te voldoen (Van Dijk *et al.*, 2021).

Grutto

De afname van niet-broedende grutto's hangt waarschijnlijk samen met de landelijke afname van de populatie grutto's. Die afname wordt veroorzaakt door te lage grondwaterpeilen in het agrarisch landschap, te weinig mozaïek grasland, bemesting en predatie (Van Dijk *et al.*, 2021).

4.1.2

Invasieve exoten

In Eilandspolder is voor wat betreft de aanwezigheid van exoten de toename van bepaalde soorten guldenroede, appelbes en grote berenklauw zorgelijk. In het Natura 2000-beheerplan is geen aandacht besteed aan uitheemse rivierkreeften. Uit

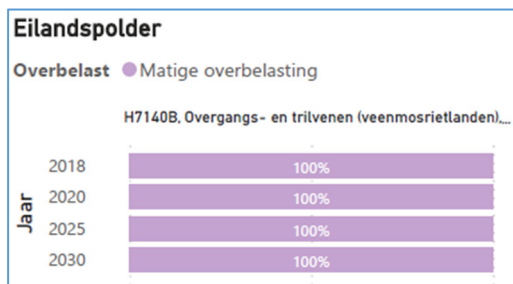
NDFF gegevens blijkt dat het voorkomen van rivierkreeften in Laag Holland nog zeer beperkt is. Of deze de Eilandspolder al hebben bereikt is niet zeker (in de gemeente Alkmaar zijn wel meldingen bekend, maar deze zijn nog zeer schaars). Kolonisatie kan in de toekomst wel een probleem gaan vormen.

4.1.3 Stikstof

Een ander knelpunt voor de Eilandspolder is de (overmaat aan) atmosferische stikstofdepositie. Met name het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) is gevoelig voor stikstofdepositie³, waarbij ook de kritische depositiewaarde fors wordt overschreden. Daarnaast hebben Kievit en grutto gedeeltelijk stikstofgevoelig leefgebied. Volgens de PAS-Gebiedsanalyse is stikstof voor Kievit en grutto echter in dit gebied geen knelpunt voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor de andere instandhoudingsdoelstellingen in het Natura 2000-gebied geldt dat deze niet stikstofgevoelig zijn.

De hierna getoonde prognoses zijn verkregen door het gebruik van AERIUS Monitor 2022. De getoonde percentages geven aan welk deel van het totale gekarteerde oppervlakte overbelast is, dat wil zeggen waar de stikstofdepositie boven de KDW (Kritische Depositiewaarde) ligt. Er is grote onduidelijkheid over de stikstofbron ammoniak uit zee. Dit is de zogenoemde meetcorrectie in de depositiegegevens. De mate van stikstofbelasting van de stikstofgevoelige natuur wordt in AERIUS Monitor onderverdeeld in vijf categorieën:

- Geen overbelasting (>70 mol onder KDW)
- Naderende overbelasting KDW (<=70 mol onder KDW)
- Lichte overbelasting KDW (<=70 mol boven KDW)
- Matige overbelasting KDW (>70 mol boven KDW maar <2x KDW)
- Sterke overbelasting (>=2x KDW)

Uit het bovenstaande blijkt dat in dit Natura 2000-gebied in het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) sprake is van overbelasting met stikstof. Dit geldt voor het gehele aanwezige areaal, en zowel actueel als op overzienbare termijn (2030).

³ Een habitatype wordt beschouwd als stikstofgevoelig wanneer de KDW onder de 2.400 mol/ha/jaar is.

5 Overzicht uitgevoerde en geplande herstelmaatregelen

5.1 Maatregelen

De volgende tabel uit de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan bevat diverse maatregelen die al genomen zijn of nog op de planning staan. In het Natura 2000-beheerplan is geconstateerd dat continue uitvoering van het juiste beheer belangrijk is. Ten behoeve van het behoud van het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) zijn aanvullende maatregelen nodig voor instandhouding. Deze maatregelen zijn opgenomen in tabel 11. In het overzicht zijn onderzoek en monitoring buiten beschouwing gelaten. Als voor een instandhoudingsdoel geen maatregel vermeld is, dan is er ook geen maatregel uitgevoerd of gepland. Het beheerplan bevat de uitleg waarom dat zo is.

Tabel 11 Realisatie van geplande beheermaatregelen voor veenmosrietlanden in Eilandspolder-Oost (Van Dijk et al., 2021)

(Oranje = deels gerealiseerd, groen = gerealiseerd, grijs = onduidelijk)

Maatregel	Oppervlak	Locatie	Frequentie	Status
herfstmaaien	0,21 ha	Bestaand veenmosrietland	jaarlijks	Uitgevoerd over 4,32 ha, waarvan 0,14 ha H7140B
opslag verwijderen	0,21 ha	Bestaand veenmosrietland	jaarlijks	Onduidelijk, volgens SBB is er opslag verwijderd, kwantitatieve gegevens ontbreken
0,1 m diep plaggen	0,07 ha	Deel van bestaand veenmosrietland met dik veenmospakket	eenmalig	Volgens SBB zijn en worden delen van veenmosrietland geplagd. Kwantitatieve gegevens ontbreken
0,7 m diep plaggen	0,5 ha	Vroeger veenmosrietland	eenmalig	Kwantitatieve gegevens ontbreken
Onderzoek vermindering effecten bemesting op waterkwaliteit				onduidelijk
Waterbeheer				onduidelijk
Afspraken onderhoud oevers				onduidelijk

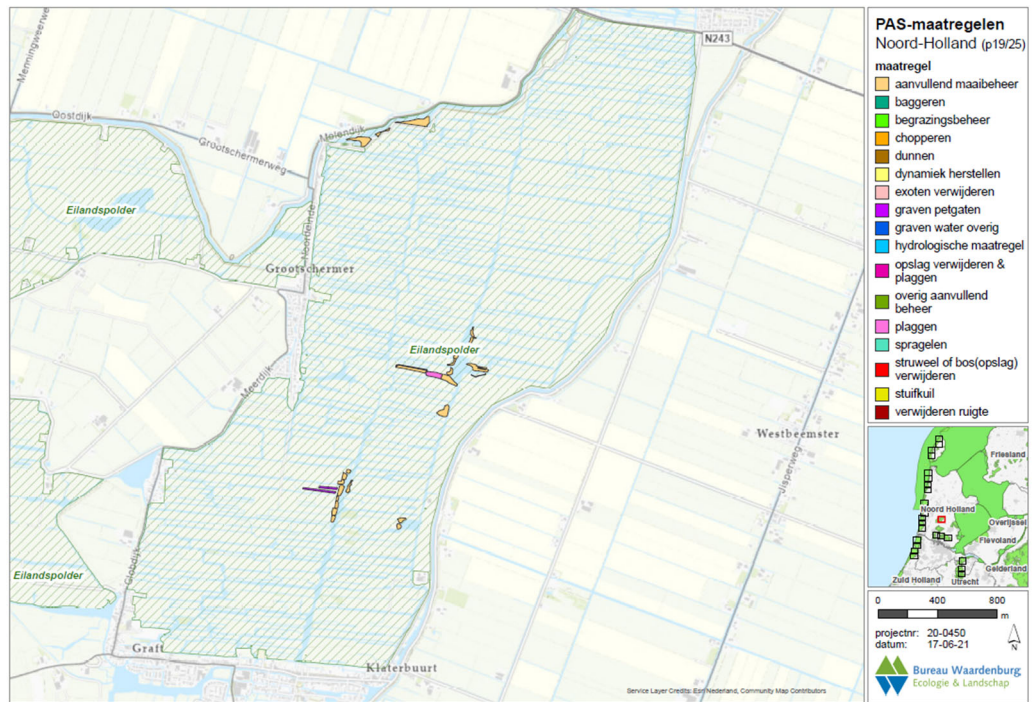
Via Programma Natuur en Herstelmaatregelen 2.0 zijn in aanvulling op de reeds benoemde beheermaatregelen voor de volgende maatregelen subsidies toegekend:

- Verkenningen systeemherstel Laag Holland (met name het watersysteem)
- Herstel bodem/toplaag van veenmosrietlanden
- Natuurimpuls IJperveld en Eilandspolder
- (Extra) maai- en begrazingsbeheer, waaronder herfstmaaien

5.2

Locaties maatregelen

De volgende kaart toont de locaties van de PAS-maatregelen.

Figuur 1 - Locaties PAS-maatregelen (Provincie Noord-Holland, 2016)

6 (Ex ante) beoordeling verwacht effect herstelmaatregelen

In het Natura 2000-beheerplan zijn – in aanvulling op regulier beheer – maatregelen geformuleerd voor instandhouding van H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden). In de PAS-gebiedsanalyse is een inschatting gemaakt van het effect van de PAS-maatregelen. Onderzoek en monitoring zijn niet in het overzicht opgenomen.

Tabel 12 Overzichtstabel maatregelen, potentiële effectiviteit, responstijd en type maatregel

(O = overlevingsmaatregel die zo lang als nodig kan worden ingezet, Ob = overlevingsmaatregel die slechts beperkt kan worden ingezet, S = systeemherstelmaatregel die zo lang als nodig kan worden ingezet en Sb = systeemherstelmaatregel die slechts beperkt kan worden ingezet)

Maatregel	Instandhoudingsdoel	Potentiële effectiviteit	Responstijd (jaar)	Type maatregel
Plaggen 0,1 m / veenmostrekken	H7140B	•••	1-5	Ob
Herfstmaaïen	H7140B	•••	< 1	Ob
Opslag verwijderen	H7140B	•••	< 1	O
Plaggen tot 0,75 m	H7140B	•••	5 - 10	Ob

Legenda:

- * • = klein
- = matig
- = groot

** De responstijd is de tijd waarvan verwacht wordt dat de maatregel effect zal hebben:
<1jr; 1 tot 5 jr; 5 tot 10 jr; 10 jr of langer

7 Synthese en conclusie

Dit hoofdstuk vormt de synthese van de uitgevoerde beoordelingen in eerdere hoofdstukken: wat is de verwachting dat aan drukfactoren overblijft op korte termijn en op lange termijn? Daarnaast wordt aangegeven aan welke oplossingsrichtingen gedacht wordt bij de verschillende drukfactoren.

In hoofdstuk 4 zijn de belangrijkste drukfactoren voor Eilandspolder beschreven en in hoofdstuk 5 de uitgevoerde en geplande maatregelen. In dit hoofdstuk worden drukfactoren en maatregelen naast elkaar gelegd om te kunnen concluderen wat nog zou moeten gebeuren.

Het doel van de NDA's is om voorafgaand aan de vaststelling van het PSN te beoordelen of behoud van de natuurdoelen is geborgd en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen binnen bereik blijft of komt bij de te verwachten stikstofdepositie (nu en in de toekomst) in combinatie met andere drukfactoren en gegeven het vastgestelde maatregelenpakket. In het Natura 2000-gebied Eilandspolder is uitsluitend het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) stikstofgevoelig. Om die reden wordt in de eindconclusie uitsluitend op dit habitatype ingegaan.

7.1 Synthese

Voor het bereiken van een robuust systeem dat de basis vormt voor het op lange termijn behalen van de instandhoudingsdoelen zijn samenvattend de volgende risico's aanwezig:

1. Kleine arealen, versnippering en verweving met (te) intensieve landbouw
2. Ontoereikend watersysteem (niet robuust voor natuur)
3. Atmosferische stikstofdepositie

Ad 1:

Zowel voor de habitattypen als voor een deel van de leefgebieden van aangewezen soorten geldt dat deze in kleine arealen aanwezig zijn en zeer verspreid liggen. Daarbij is sprake van een sterke verweving met landbouwgronden waarop bemesting plaatsvindt en het ook het peilbeheer is afgestemd. Hierdoor was al bij de aanwijzing sprake van een relictsituatie met een weinig robuust karakter. Nog los van de robuustheid van het watersysteem in relatie tot de natuurdoelen (zie hierna), is de beperkte ambitie voor het areaal en de samenhang van de habitattypen een wezenlijk risico voor duurzaam behoud op lange termijn, inclusief het behoud van kenmerkende soorten flora en fauna als belangrijke kwaliteitsfactor. Dit geldt in het bijzonder ook voor het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden).

Ad 2:

Het Natura 2000-gebied ligt 1 tot 2 meter hoger dan haar omgeving. Hierdoor kan water weglopen vanuit het hoge Natura 2000-gebied naar de lager gelegen omgeving. Daarom wordt in droge perioden water ingelaten uit de Schermer Ringvaart en grondwater uit droogmakerijen. Dit gebiedsvreemde water is voedselrijk terwijl natuurwaarden vaak voedselarme omstandigheden vereisen. Daarnaast wordt de waterkwaliteit van het gebied ook sterk beïnvloed door bemesting in het gebied zelf. Met name de verweving van natuur met landbouw met een relatief hoog bemestingsniveau speelt hierbij een grote rol, evenals de afbraak van veenbodems door een te grote drooglegging. In veel gevallen wordt een waterpeil gehanteerd dat niet overeenkomt met de abiotische vereisten van de

habitattypen. Een aangepast peilbeheer (in combinatie met compartimentering) kan naar verwachting bijdragen aan verbetering van de abiotische vereisten en verminderde bodemafbraak.

Naast eutrofiering speelt ook verzoeting een rol. Het water was oorspronkelijk brak, maar na de afsluiting van de Zuiderzee trad verzoeting op. Tegenwoordig is het oppervlaktewater zoet tot licht brak. Door de brakke historie is het gebied heel gevoelig voor met name fosfaat. De stikstofgehalten van het water zijn overwegend laag. De totale fosforgehalten zijn echter erg hoog en overschrijden de KRW-eisen.

Ad 3:

De kritische depositiewaarde van H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) wordt (ruim) overschreden. Stikstofdepositie heeft verzuring en vermessing van het habitatype tot gevolg. De voorgaande knelpunten, verdroging en waterkwaliteit, versterken deze effecten. Dit betekent dat het habitatype nog gevoeliger is voor stikstofdepositie aangezien de abiotische randvoorwaarden niet op orde zijn.

Hoewel het behoud van de bestaande arealen aan habitattypen op overzienbare termijn mogelijk is door gerichte (overlevings)maatregelen, vormt het onderliggende (water)systeem niet de noodzakelijke robuuste basis voor het blijvend behalen van de doelen op lange termijn. Dat was ook al tijdens de aanwijzing het geval.

Dat betekent dat het op langere termijn noodzakelijk is dat op enige schaal ook nieuwe verlandingsreeksen kunnen ontstaan en dus moet de waterkwaliteit in delen van het Natura 2000-gebied structureel sterk worden verbeterd (met name een daling van de fosfaatgehalten). Naar verwachting kan een effectieve compartimentering hieraan een bijdrage leveren en mogelijk is ook verbrakking in delen van het gebied een gunstige maatregel, onder meer voor het habitatype H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden).

Veenmosrietland in de Eilandspolder betreft een successiestadium in de verlandingsreeks in wateren waar sprake is (geweest) van gradiënten tussen brakke en zoete omstandigheden. Het habitatype kan zich zowel onder zoete als brakke omstandigheden – wanneer de juiste abiotische condities aanwezig zijn – ontwikkelen. Het betreft in dit gebied kleine oppervlakten die verspreid liggen in het kenmerkende veenweidelandschap.

7.2 Lange termijn en toekomstperspectief

Uit AERIUS monitor blijkt dat na het treffen van de geborgde bronmaatregelen 100% van het areaal H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) matig overbelast is in 2030. Dit betekent dat er geen verschil is ten opzichte van het meest recente meetjaar 2020.

De ook op lange termijn aanwezige overmaat van stikstofdepositie, in combinatie met waterkwaliteit en kwantiteit, maakt dat de omgevingscondities ook op lange termijn niet op orde zijn. De voornaamste drukfactoren in de vorm van stikstofdepositie, waterkwaliteit en waterkwantiteit zijn gebiedsoverstijgend, het is dus vanuit het oogpunt van robuust systeemherstel noodzakelijk om deze aan te pakken.

7.3 Richting bepalen nieuwe herstelmaatregelen

Indien de abiotische condities niet verbeteren is het op korte termijn mogelijk om het habitatype met de reeds getroffen en nog uit te voeren geborgde overlevingsmaatregelen te behouden. De meeste overlevingsmaatregelen voor veenmosrietlanden kunnen echter slechts beperkt en niet oneindig herhalend worden ingezet. Dit betekent dat er op lange termijn risico is op verslechtering van het habitatype tenzij systeemherstelmaatregelen plaatsvinden.

Voor duurzame instandhouding van veenmosrietlanden is het ontstaan van nieuwe verlandingsreeksen essentieel en dus moet de waterkwaliteit in delen van het gebied (door compartimentering) structureel sterk worden verbeterd. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. Daarnaast zijn aanvullende bronmaatregelen benodigd om voldoende daling van stikstofdepositie te realiseren.

Maatregelen gericht op robuust systeemherstel bestaan samenvattend uit:

- Maatregelen gericht op robuuste arealen verlandingsvegetaties met variatie in ontwikkelingsstadium en een goede ruimtelijke samenhang.
- Maatregelen gericht op robuuste watersystemen voor natuur in (kansrijke) delen van het gebied, in combinatie met een effectieve compartimentering en natuurgericht peilbeheer en maatregelen om historische belasting weg te werken.
- Eventueel verbrakking op kansrijke locaties.
- Maatregelen gericht op een functionele verweving of juist scheiding van functies, passend bij het robuuste watersysteem. Dit betreft met name een heroverweging van te intensief agrarisch gebruik in delen van het gebied waar robuust natuurherstel hoofddoelstelling moet zijn.
- Maatregelen gericht op het waar nodig extensiveren van landbouwkundig gebruik, in combinatie met een passend verdienmodel voor het geëxtensiveerde gebruik.

7.4 Overlevingsmaatregelen versus systeemgerichte maatregelen

In de huidige situatie is het mogelijk om met de geprogrammeerde overlevingsmaatregelen het habitatype op korte termijn te behouden. Dit betreft in alle gevallen overlevingsmaatregelen die slechts beperkt kunnen worden ingezet.

Voor duurzame instandhouding van het habitatype zijn systeemherstelmaatregelen benodigd (zie par 7.3). Deels zal hiervoor ook nog aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn.

7.5 Conclusie

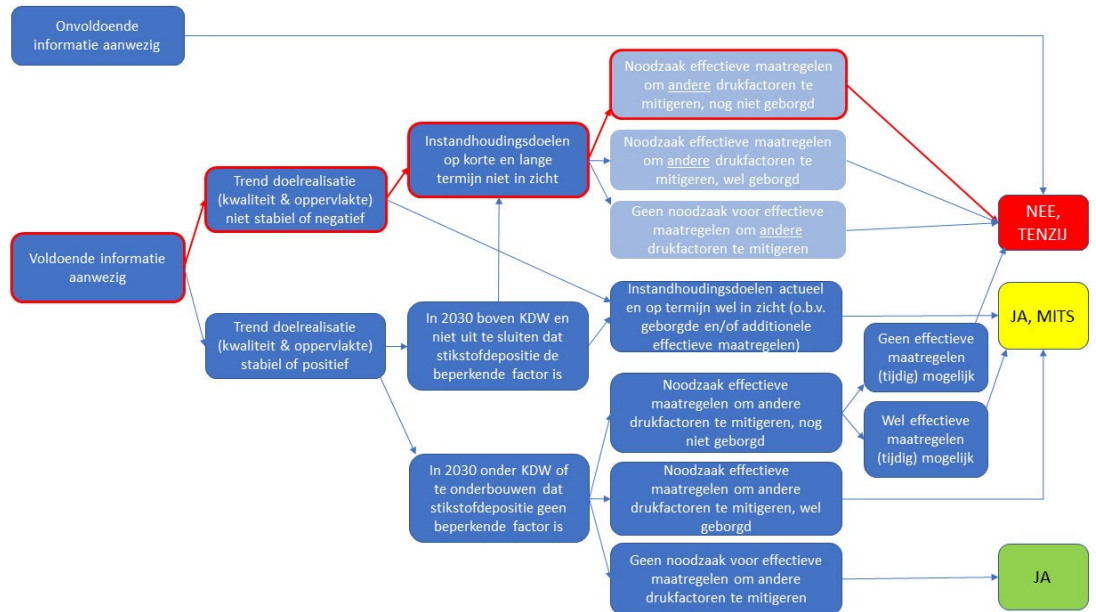
Met de informatie vanuit de natuurdoelanalyses wordt input geleverd aan de gebiedsplannen, waardoor op termijn inzichtelijk wordt of het vastgestelde pakket maatregelen volstaat om verslechtering tegen te gaan en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen mogelijk te maken. De analyses kunnen drie verschillende uitkomsten hebben:

Leiden de maatregelen tot tegengaan van verslechtering én bereiken instandhoudingsdoelstellingen?	
Ja	De natuurdoelanalyses leveren in dit geval de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen realisatie van instandhoudingsdoelstellingen mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. Deze uitkomst bevestigt het maatregelenpakket en biedt basis voor verdere uitwerking van maatregelen in gebiedsplannen.
Ja, mits	De natuurdoelanalyses leveren de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen, verslechtering van stikstofgevoelige habitats voorkomt, maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen op lange termijn. Dit leidt tot verdere verkenning van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	De natuurdoelanalyses leveren een ecologische beoordeling van het pakket maatregelen waaruit blijkt dat met vastgestelde maatregelen verslechtering niet valt uit te sluiten. De natuurdoelanalyse maakt in dat geval duidelijk wat de knelpunten zijn.

Om tot een navolgbaar eindoordeel te komen voor de Natuurdoelanalyse is een beslisboom gebruikt. De beslisboom kan uitsluitend gebruikt worden wanneer voldoende informatie beschikbaar is om tot een eindoordeel te komen.

Eindoordeel H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

De trend van het habitatype is op lange termijn niet stabiel. Doordat de geborgde en/of additionele effectieve maatregelen nog onvoldoende zijn om de instandhouding te borgen wordt beoordeeld dat de instandhoudingsdoelen op korte en lange termijn niet in zicht zijn. Ook zijn er andere drukfactoren (waterkwaliteit en -kwantiteit is onvoldoende) welke de effecten van stikstofdepositie (verzuring en versnelde successie) versterken. Er zijn aanvullende maatregelen benodigd, waarvan de omvang en effectiviteit nog dienen te worden bepaald. Gelet op voorgaande is het eindoordeel voor H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden): "Nee, tenzij".

Figuur 2 Eindoordeel H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

8 Literatuurlijst

Diggelen, J.M.H. van, G. van Dijk, C. Cusell, J. van Belle, A.M. Kooijman, T. van den Broek, R. Bobbink, L.P.M. Lamers & A.J.P. Smolders, 2018.

Roadmap voor herstel Weerribben-Wieden. Effecten laag-dynamisch water- en natuurbeheer. Landschap 35/2: 111-117.

Dijk, R. van, D. de Vries, A. Bucholc, H. Löwenhardt, J.W. Wolters, E. de Swart, 2021.

Evaluatie Natura 2000-beheerplan Eilandspolder

Jaarsma, N., H. van Dam & R. Bijkerk 2016.

Doelen op maat 3. Uitwerking KRW-doelen voorbeeldsystemen. Koeman en Bijkerk B.V. Haren, Nico Jaarsma Aquatische Ecologie & Fotografie Den Hoorn, Herman van Dam Adviseur Water en Natuur Amsterdam.

Provincie Noord-Holland, 2016.

Natura 2000-beheerplan Eilandspolder 2016-2022

Straaten, M. van, 2012.

De noordse woelmuis in het IJperveld, Habitatkeuze is zelden habitatvoorkeur. Tussen Duin en Dijk jaargang 11, nummer 2.

Veer, R. van 't, 2022.

Groeiend Veen in Laag Holland.